

Na de Tweede Wereldoorlog zijn er twee belangrijke vondsten gedaan in de woestijn bij Qumran , in Israël en in de woestijn bij Nag Hammadi, in Egypte. Er zijn daar zeer oude geschriften gevonden die teksten laten zien uit de eerste eeuwen van het Christendom .In Qumran werden vooral teksten gevonden uit het OT en in Nag Hammadi teksten m.b.t. het NT. Het evangelie van Thomas is zo'n tekst die in Nag Hammadi is gevonden. Daar zijn ook vele andere teksten gevonden zoals het evangelie van Petrus of het evangelie van Maria Magdalena. Er is hier sprake van diverse evangelies, maar wij kennen er slechts 4. Dat is interessant.

Waarom kennen wij die evangelies niet of waarom zijn deze evangelies niet opgenomen in de bijbel en werden en worden ze door sommige officiële kerken gezien als ketters ?

In zijn boek over het Thomasevangelie stelt Bram Moerland : Uit het Johannes evangelie kennen we het verhaal van de ongelovige Thomas. Johannes vertelt dat Jezus de apostelen zegent en hen uitzendt om het evangelie te verkondigen. Fijntjes vermeldt hij erbij dat Thomas daar niet bij was. De bedoeling is duidelijk : Thomas en zijn volgelingen behoren niet bij de apostolische erfopvolging. Rome heeft zijn macht altijd gebaseerd op die apostolische erfopvolging en beriep zich daarbij op deze passage uit het Johannes Evangelie (Joh.20,19-29 ).Het zal duidelijk zijn dat Rome geen enkel belang had bij de boodschap van Thomas die in zijn Evangelie de mens oproept het licht in zichzelf te zoeken. Hoewel in een andere tekst die wordt toegekend aan Paulus (Colossenzen 1,27 – dus in onze officiële bijbel ) staat : Het mysterie is dit : Christus woont in u : Dus dat is m.i. ongeveer hetzelfde als Thomas .De mensen waren destijds dol op verhalen. De woestijn leende zich om bij maanlicht te luisteren naar de meest fantastische verhalen. Aan het ene verhaal werd afhankelijk van ieders geloof meer of minder waarde toegekend dan aan het andere. Niet iedereen kreeg applaus en er zal soms afkeurend gereageerd zijn. Maar altijd was men zich er van bewust dat een vertelling niet hetzelfde is als een feitelijk relaas. Een gedicht niet hetzelfde als een stuk geschiedschrijving. Verhalen mochten best opgesierd worden, in dienst van de bedoeling of moraal.

Dat veranderde toen religies overheidssteun en overheidsgezag kregen. Toen werden bepaalde versies van verhalen bindend verklaard, gecanoniseerd. Het speelse element verdween, fictie werd tot werkelijkheid verklaard. Geloofsovertuigingen konden nu dwingend opgelegd worden. Voortaan had de slang werkelijk gesproken, had Jezus werkelijk over water gelopen. Feiten werden het allemaal, niet langer mythen. Wie er toch anders over dacht lag er uit. Behoorde tot een andere godsdienst.

Daarom zouden monniken in die eerste eeuwen hun boeken waardoor zij geïnspireerd werden hebben begraven in de woestijn. Het zou bijna zestien honderd jaar duren voordat wij kennis konden nemen van deze geschriften met de meest oorspronkelijke woorden die Jezus ooit gesproken had, maar die de latere kerk niet meer welgevallig waren.

Jezus komt bij de bestudering van deze teksten uit de woestijn naar voren niet als kerkstichter, maar als wijsheidsleraar, een verlosser die de mens aangeeft hoe hij zichzelf kan verlossen.

Nu wij ons met onze religie, geloof , en kerk in de woestijn bevinden – want zo zou ik de huidige tijd willen karakteriseren – wat is het dan een geluk wanneer we ons frank en vrij kunnen laten verrijken door geschriften die mensen in de eerste eeuwen van het christendom geïnspireerd hebben . Zonder de dwang van kerkelijke machthebbers en bewakers van tradities de waarheid laten spreken die uit verhalen en poëzie van zelf duidelijk wordt. Misschien helpt juist de woestijn ons op het goede spoor.

De kerkvaders uit het vroege Christendom, toen er vele vormen van christelijke ecclesia bestonden, citeerden uit de teksten die toen in de woestijn zijn verborgen en 1600 jaar later zijn gevonden. Ook toen dachten niet alle mensen hetzelfde maar die kerkvaders bijvoorbeeld waren gevoelig voor het mysterie van de menselijke ziel.Daarom stelt de theoloog Tjeu van de Berk in een interview in Trouw : Nu het Westers Christendom niet meer weet hoe het de eigen boodschap het beste kan uitdragen , is hun wijze van geloofsonderricht weer actueel geworden. Wil het Christendom weer tot leven komen, dan wordt de grote uitdaging dat het zijn boodschap zo uitdraagt dat een mens die weer ervaart als een afspiegeling en oproep tot wat er zich afspeelt in zijn eigen ziel.Of zoals de Dalai lama zei toen hij in september in Nederland was : “Gelukkig zit het zaadje van de compassie in ieder van ons. Leer daarom jullie kinderen in hun eigen geest naar binnen te kijken “.

Het Thomas Evangelie vormt in tegenstelling tot de Bijbelse evangeliën geen doorlopend verhaal maar bevat een verzameling uitspraken van Jezus. Het evangelie van Thomas kent 114 uitspraken, logia van Jezus. Vele van

deze teksten lijken op teksten die ook in de voor ons bekend vier evangeliën staan. Het is opvallend dat het evangelie van Thomas van alle teksten die in Nag Hammadi gevonden zijn, de meeste verwantschap vertoont met de ons bekende 4 evangeliën. Daarom staat in de kerk niet iedereen er afwijzend tegenover

In de drie logia die we vandaag gelezen hebben, gaat het om de vraag : Hoe zit het nu met “het Koninkrijk “ ? . In logion 3 drijft Jezus op subtiële wijze de spot met de bestaande heilsverwachtingen van de Joodse profeten. Als het in de hemel is, is het niet voor jou, want je bent helaas geen vogel. Als het in de zee is, is het niet voor jou, want je bent jammer genoeg geen vis. Nee daar is het dus niet. Waar is het koninkrijk dan wel ? Wat is de verrassende, nieuwe zienswijze die ons hier getoond wordt ? Wat zegt hij precies ? In de originele tekst staat letterlijk : “ Het koninkrijk is in je binnenste en in je oog “ Het koninkrijk kan niet dichterbij zijn dan waar Jezus het hier plaatst.

Ja dat is nieuw, werkelijk revolutionair nieuw. Het koninkrijk is niet ergens anders op aarde. Je kunt er niet heen reizen. Het is ook niet in de toekomst, dus je hoeft er niet op te wachten, al zeker niet tot na je dood. Wil je op zoek naar het koninkrijk? Zoek dan in jezelf. Daar zul je het vinden . Daar kan iemand anders je niet brengen .

Een psychotherapeute verwoordde het als volgt : “Mijn visie is dat wij allemaal iets van God in ons hebben en dat onze bestemming is gelegen in het realiseren van die Kern, in het er uiteindelijk mee samenvallen. Als therapeute hoef ik die ander niet te redden en kan dat ook niet. Die ander “ weet” in wezen zelf het beste wat er moet gebeuren “. Volgens mij kun je dan in die zin ook stellen :Wie uiteindelijk vrede met zichzelf sluit, het andere in zichzelf aanvaardt, zal de schoonheid , en niet de bedreiging, kunnen inzien van het andere van de ander. Want wie werkelijk vrede wil op aarde, moet eerst de strijd tegen zichzelf staken en vrede sluiten met zichzelf. Het heil , in welke vorm dan ook, is te vinden in het hier en nu, hier op aarde. Hier vind je als mens je bestemming, hier deel je het leven met je medemensen, dit is de plek voor de liefde. Maar door je ogen te richten op de hemel of terug te kijken naar een paradijselijk verleden , dan word je blind voor het hier en nu.

Mensen die in de eerste eeuwen hier van uit gingen : ` Zoek het koninkrijk in jezelf, in het hier en nu ` , werden niet geaccepteerd door de officiële kerk. Maar dat gebeurde lang geleden en nu hebben we de vrijheid om te denken dat de woorden die Jezus uitsprak over zelfkennis echt zijn. Elke mens kan dus verlosser zijn van zichzelf en de wereld.

De schrijver van het Thomasevangelie zou het eens zijn met de essentie van het Credo, n.l. waarin van Jezus gezegd wordt dat hij en God is en mens. Alleen het verschil tussen de gelovigen die van het Credo uitgaan en Thomas is dat Thomas zegt dat niet alleen Jezus maar elk mens een goddelijke en een menselijke natuur heeft. Deze tijdloze goddelijke kern van de mens heet in de gnostiek “de Christus ” of de “Christusnatuur “. De Christus die woont in elk mens. In zijn evangelie maakt hij duidelijk dat alles wat Jezus over zichzelf zegt, altijd ook voor elk van ons geldt. Er is tussen ons en Jezus geen verschil.

Er is hier grote verwantschap met het boeddhisme. Zo stellen diverse schrijvers. Het Boeddhisme leert dat elk mens , alle wezens en alle dingen een boeddhanatuur hebben. Het spirituele pad van het boeddhisme heeft als doel het bewustzijn van de individuele mens te verenigen met zijn eigen tijdloze boeddhanatuur. Ook in het hindoeïsme spreekt men over twee naturen van de mens ; Atman en Brahman. Atman is het persoonlijke zelf. Brahman is het kosmische zelf. Ook daar gaat het om het verenigen van het persoonlijk Atman en het kosmische bewustzijn Brahma. Wanneer we dan kijken naar de huidige belangstelling in het westen voor Oosterse religies , zouden daar dan geen mogelijkheden liggen voor onze ecclesia's ? Zouden wij geen nieuwe inspiratie kunnen halen uit geschriften die toen niet opgenomen zijn in de officiële bijbel ?

Misschien mogen we dit ook opmaken uit het derde logion , die van het mosterdzaadje, dat wij hebben gelezen. Wanneer we er van uit gaan dat in elk mens een vonk sluimert van `De Eeuwige ` , kunnen sommige mensen dat van zichzelf niet geloven. Een ander kan dat wel in jou zien. Als iemand door een medemens bevestigd wordt, met een liefdevol gebaar of een bemoedigend woord, kan dat een aanzet zijn tot persoonlijke bloei en ontplooiing. Je medemens bemoedigen kost niets, maar kan voor die medemens heel kostbaar zijn.

Zo'n liefdevolle bevestiging van de ander is als het zaaien van een nietig mosterdzaadje dat uit kan groeien tot een prachtig bloeiende plant, die op haar beurt ook weer vele mosterdzaadjes kan rondstrooien.

Zou zo het koninkrijk en “De Eeuwige “ zichtbaar kunnen worden in mensen ?

Moge het zo zijn.

